

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่

Factor Affecting Rise of Un-Religious Youths, Chiang Mai Province

1. ศิวรักษ์ ห่านวงษา*, 2. ทรงศักดิ์ พรหมดี

1. Sivarak Harnvongsa, 2. Songsakdi Promdee

สังกัด: 1., 2. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Affiliation: 1., 2. Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

*Corresponding Author Email: nongnews_x@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ 3) เสนอแนวทางการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาในอำเภอเมืองเชียงใหม่ 15 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. เยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลและการตั้งคำถามต่อระบบความเชื่อแบบดั้งเดิมและการพัฒนาตัวเองมากกว่ายึดติดกับหลักคำสอนของศาสนา มองว่า ศาสนาไม่จำเป็นต่อการเป็น “คนดี” ดำรงชีวิตที่มุ่งเน้นการใช้เหตุผลและจริยธรรมส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพผู้อื่น เป้าหมายของชีวิตคือการประสบความสำเร็จในอาชีพ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่นับถือศาสนา ได้แก่ 1) ครอบครัว การเลี้ยงดูแบบอิสระให้โอกาสตั้งคำถามและการเลี้ยงดูแบบเคร่งครัดมากเยาวชนต่อต้าน 2) การศึกษา ทักษะคิดวิเคราะห์และการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้เยาวชนเปิดรับมุมมองใหม่ไม่ยึดติดกับศาสนา 3) สังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอิทธิพลของสื่อออนไลน์ ส่งเสริมแนวคิดเสรีนิยม และศาสนามีบทบาทลดลง

3. แนวทางปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมคือ เคารพและรับฟังความคิดเห็นในการอยู่ร่วมกัน 1) ครอบครัว ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และหลีกเลี่ยงการบังคับให้เชื่อหรือปฏิบัติตามศาสนา 2) กลุ่มเพื่อน หลีกเลี่ยงประเด็นอ่อนไหว และเคารพซึ่งกันและกัน 3) สังคม ไม่ตัดสินหรือไม่ก้าวร้าวต่อความเชื่อที่แตกต่าง

คำสำคัญ: 1.เยาวชน; 2. ไม่นับถือศาสนา; 3. ปัจจัยทางสังคม

ABSTRACT

This research article aimed to: 1) study the lifestyles of non-religious youth in Chiang Mai, 2) study the factors contributing to the increasing trend of this group, 3) propose appropriate interaction strategies. This study was employed a qualitative research, with a purposive sampling of 15 non-religious youths residing in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using descriptive content analysis.

The research found that:

1. Non-religious youth prioritize on reasoning and questioning in traditional belief systems and self-improvement than on adhering to religious doctrines. They think that religion is not necessary for being a "good person". Live a life that focuses on reason and personal ethics. Taking into account the rights and freedoms of others. The goal of life is to be successful in one's career.

2. Factors that influence not being religious include: 1) Family a free-flowing upbringing that gives opportunities to question and a very strict upbringing, youth resist. 2) Education Analytical thinking skills and access to a wide range of information. Makes youth open to new perspectives, not attached to religion. 3) Society Technological advancements and the influence of online media. Promote liberal ideas and religion plays a decreasing role

3. Appropriate interaction guidelines are: Respect and Listen to Opinions in Living Together 1) Family Encourage the constructive exchange of ideas and avoid forcing religious beliefs or practices. 2) Friend group avoid sensitive topics and respect each other. 3) Society not judgmental or aggressive toward different beliefs.

Keywords: 1. Youth; 2. non-religious; 3. social factors

บทนำ

ศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน โดยมีบทบาทในการกำหนดค่านิยม จริยธรรม และวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา แนวโน้มของกลุ่มประชากรที่ไม่นับถือศาสนาได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทั่วโลก โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดและความเชื่อในสังคมยุคใหม่

เบอร์ทรานด์ รัสเซลล์ (Russell, 1927) นักปรัชญาชื่อดัง ได้นำเสนอไว้ว่า ศาสนามีพื้นฐานของการกำเนิดมาจากความกลัวของมนุษย์เป็นหลัก กล่าวคือมนุษย์ในยุคแรกมีความกลัวต่อเหตุการณ์ทางธรรมชาติหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ฝนตกฟ้าผ่า, แผ่นดินไหว, ภูเขาไฟระเบิด หรือคลื่นยักษ์ จากความกลัวเหล่านี้ มนุษย์จึงต้องพยายามหาบางสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติขึ้นมายึดเหนี่ยวเพื่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยจากภัยพิบัติเหล่านั้น อันมาจากความกลัวในสิ่งไม่รู้จักรหรืออธิบาย พวกเขาจึงได้สร้างพระเจ้าซึ่งเป็นตัวแทนของศาสนานั้นเองขึ้นมา และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จนกระทั่งเมื่อถึงยุคที่วิทยาการความรู้ถูกพัฒนาขึ้นจนสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ที่เคยเป็นปริศนาของมนุษย์ในยุคก่อนได้ ศาสนาเริ่มมีบทบาทกับมนุษย์น้อยลง

ปัจจุบันเยาวชนหลายคนเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับศาสนา และอาจเลือกที่จะหันหลังให้กับศาสนา ซึ่งมีปัจจัยมาจากหลายสาเหตุ หนึ่งในเหตุผลสำคัญ คือ ความผิดหวังในหลักคำสอนและบุคคลทางศาสนา เช่น ผู้นำศาสนาที่แสดงพฤติกรรมขัดแย้งกับหลักศีลธรรม นอกจากนี้ ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และปรัชญาทำให้หลายคนมองว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์และปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติไม่มีหลักฐานรองรับ อีกทั้งบางคนยังเห็นว่าศาสนาไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาชีวิตได้อย่างแท้จริง ในอีกแง่มุมหนึ่ง ศาสนาถูกมองว่าเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและการแบ่งแยกทางความคิด โดยเฉพาะเมื่อศาสนาถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองหรือเป็นเหตุผลในการทำสงคราม จากสถิติของ International Social Survey (2008) พบว่า จำนวนของ

ประชากรโลกผู้ไม่นับถือศาสนาโดยเฉพาะในหมู่ประชากรรุ่นใหม่ เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากปี พุทธศักราช 2551 จำนวน 35 ล้านคน มาเป็น 1,100 ล้านคนในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 16 ของจำนวนประชากรในตอนนั้น (Pew Research Center, 2022) และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ และสถิติยังเปิดเผยข้อมูลอีกว่ากลุ่มบุคคลผู้ไม่นับถือศาสนามีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประชากรโลกรองมาจากศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามตามลำดับ โดยมีจำนวนสูงสุดคือประเทศจีนมากถึง 700 ล้านคน รองลงมาคือประเทศญี่ปุ่น 70 ล้านคน และประเทศอเมริกา 50 ล้านคน (Pew Research Center, 2022) ตามลำดับ ส่วนสถานการณ์ในประเทศไทยก็ไม่แตกต่างจากเหล่าประเทศที่กล่าวมาในข้างต้น จากข้อมูลที่ค้นพบโดย The Pew Research Center (2022) ชี้ว่าประเทศไทยมีประชากรผู้ไม่นับถือศาสนามากถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ไม่นับถือศาสนาในประเทศไทยมีจำนวนไม่น้อยและดูเหมือนจะมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นสถานที่แห่งการท่องเที่ยวระดับต้น ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังขึ้นชื่อได้ว่าเป็นเมืองแห่งการศึกษา ที่มีมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ส่งผลให้ผู้คนมากมายได้แวะเวียนเข้ามาเที่ยวอาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งชั่วคราวและถาวร ในการเข้ามาของผู้คนทั้งหลายเหล่านี้มักจะมาพร้อมกับแนวคิด ความเชื่อ หรือวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากคนท้องถิ่น จากปัจจัยที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะสังคมแบบพหุศาสนาและวัฒนธรรม (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2560) กล่าวคือมีความหลากหลายในความเชื่อ ศาสนา ความคิด วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ ผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยีถูกพัฒนาให้ล้ำสมัยมากยิ่งขึ้นที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายได้มากและง่ายขึ้น จึงส่งผลให้เยาวชนยุคใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่โตมาด้วยความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลาย เช่น ศาสนาที่เป็นกระแสหลัก แนวคิดทางความความเชื่อกระแสใหม่ และแนวคิดการไม่นับถือศาสนา ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นสถานที่ที่น่าสนใจและมีปัจจัยที่ครบถ้วนในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

จากปัจจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นทำความเข้าใจแนวคิดและวิถีชีวิตของพวกเขา ตลอดจนหาแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนกลุ่มนี้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันและสร้างสังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติภายใต้ความแตกต่างทางความเชื่อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสะท้อนมุมมองของกลุ่มตัวอย่างอย่างแท้จริง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือเยาวชนที่มีช่วงอายุระหว่าง 15 - 24 ปี ที่ไม่นับถือศาสนาและอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้รูปแบบสโนว์บอล (Snowball

Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มเลือกตัวอย่างมา 1 คน จากนั้นผู้ที่ถูกเลือกและให้ข้อมูลแล้วเสนอชื่อตัวอย่างต่อไปเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ใกล้เคียง สัมภาษณ์แล้วให้ชื่อคนต่อไป ต่อไปจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยเน้นคนที่สามารถสะท้อนประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับประเด็นการไม่นับถือศาสนาได้อย่างชัดเจน รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างคำถามสัมภาษณ์ และออกแบบโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2: มุมมองและแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา
- ส่วนที่ 3: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา
- ส่วนที่ 4: แนวทางการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์นั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาที่ครอบคลุมแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามเกณฑ์ และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไข รวมทั้งปรับสำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาความครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้เก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลแบ่งเป็น ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) เริ่มจากขออนุญาตเก็บข้อมูลพร้อมแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีเวลาเตรียมตัวและกำหนดนัดหมายสัมภาษณ์ล่วงหน้า ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ตามนัด โดยใช้อุปกรณ์บันทึกข้อมูล หลังจากนั้นจึงถ่ายทอดข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงเพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผล หากข้อมูลไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมเพื่อเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น พระไตรปิฎก งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ บทความออนไลน์ และระเบียบต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อนำเสนอข้อมูลอย่างละเอียดและเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามสารบัญที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการอธิบายและการตีความข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้สามารถสรุปผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัยได้

ผลการวิจัย

1. การดำรงวิถีชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่

มุมมองเกี่ยวกับศาสนาและแนวคิดในการดำเนินชีวิต พบว่า เยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่มองว่าศาสนาไม่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต พวกเขาเชื่อว่าสามารถประพาสได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคำสอนทางศาสนา และมองว่าคุณธรรมสามารถยึดถือได้โดยอาศัยเหตุผลและความเข้าใจส่วนตัว นอกจากนี้พวกเขายังเห็นว่าศาสนาอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการแบ่งแยกทางสังคม อีกทั้งแนวคิดทางศาสนาเกี่ยวข้องกับสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ซึ่งไม่สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาตนเองและสังคมได้

มุมมองเกี่ยวกับเป้าหมายและคุณค่าของชีวิต พบว่าเยาวชนมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดของชีวิต บางคนให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอิสรภาพทางการเงิน บางคนมองว่าการพัฒนาสังคมและการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย นอกจากนี้ ยังมีเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จในอาชีพการงาน และอีกกลุ่มหนึ่งมองว่าความสุขและการใช้ชีวิตตามที่ต้องการเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด โดยเน้นความสัมพันธ์กับคนที่รักและการมีสุขภาพที่ดี

วิถีการดำรงชีวิต พบว่า เยาวชนเน้นการใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัวเป็นแนวทางในการตัดสินใจ พวกเขาให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตให้ดีที่สุดในแต่ละวัน และเชื่อมั่นในสิทธิที่จะเลือกเส้นทางชีวิตของตนเอง การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโต นอกจากนี้พวกเขายังให้ความสำคัญกับคุณธรรม เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการทำประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสุขที่ยั่งยืน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยจากบุคคลในครอบครัวหรือวิธีการเลี้ยงดูจากครอบครัว พบว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อแนวคิดและความเชื่อของเยาวชนในเชียงใหม่ โดยเฉพาะครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเปิดกว้าง สนับสนุนให้เยาวชนคิด วิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งผลให้พวกเขามีแนวโน้มที่จะตั้งคำถามเกี่ยวกับศาสนาและเลือกใช้เหตุผลมากกว่าความเชื่อดั้งเดิม ในทางกลับกัน ครอบครัวที่มีท่าทีไม่เห็นด้วยกับศาสนาอย่างชัดเจนอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนปฏิเสธศาสนาโดยปริยาย ขณะเดียวกัน ครอบครัวที่เคร่งทางศาสนา อาจทำให้เยาวชนรู้สึกถูกบังคับและเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน ส่งผลให้พวกเขาหันไปสู่วิถีชีวิตที่ไม่ยึดติดกับศาสนา

ปัจจัยจากระบบการศึกษา พบว่า ระบบการศึกษาในเชียงใหม่ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับข้อมูลที่หลากหลายและเรียนรู้แนวคิดที่แตกต่าง ช่วยให้พวกเขามีทัศนคติที่เปิดกว้างขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการตั้งคำถามต่อความเชื่อแบบดั้งเดิม ทำให้เยาวชนไม่ยอมรับศาสนาเพียงเพราะเป็นจารีตดั้งเดิม แต่เลือกที่จะใช้เหตุผลและหลักฐานในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้การศึกษาในเชียงใหม่ยังทำให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้บางคนไม่รู้สึกจำเป็นต้องยึดถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

ปัจจัยจากสังคม พบว่า สังคมเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและความทันสมัยในภาคเหนือ ส่งผลให้เยาวชนได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี และโซเชียลมีเดียที่เปิดกว้างต่อแนวคิดทางเลือก ส่งผลให้พวกเขามองว่าศาสนาไม่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การเปิดรับแนวคิดเสรีนิยมและการอยู่ร่วมกับคนที่มีแนวคิดที่หลากหลาย ทำให้เยาวชนมีมุมมองที่ยืดหยุ่นต่อความเชื่อ และบางส่วนเลือกที่จะไม่ยึดถือศาสนา โดยให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของเหตุผลและความเป็นอิสระแทน

3. แนวทางการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบุคคลในครอบครัว พบว่าการสร้างความเข้าใจและเคารพความเชื่อที่แตกต่างเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้ราบรื่น การเปิดใจยอมรับความคิดเห็น

ของกันและกันช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง นอกจากนี้ การหลีกเลี่ยงการถกเถียงเกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะในครอบครัวที่เคร่งศาสนา เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หากมีโอกาสอธิบายเหตุผลในการไม่นับถือศาสนาอย่างสุภาพและให้เกียรติ สามารถช่วยให้ครอบครัวเข้าใจมุมมองของเยาวชนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสนทนาที่สร้างสรรค์และเปิดใจทั้งสองฝ่าย การสื่อสารอย่างเคารพและมีเหตุผลจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจซึ่งกันและกันในครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับเพื่อนหรือผู้ร่วมงาน พบว่า แยกเรื่องงานออกจากความเชื่อส่วนตัว และหลีกเลี่ยงการพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างไม่ตัดสินจะช่วยสร้างความเข้าใจและยอมรับความหลากหลาย อีกทั้งควรปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติและเคารพสิทธิในการเลือกเชื่อของแต่ละบุคคล การไม่พยายามเปลี่ยนแปลงความเชื่อของผู้อื่นจะช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสงบสุขในการทำงานร่วมกัน

วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบุคคลทั่วไปในสังคม พบว่า ควรหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์หรือบังคับให้เยาวชนที่ไม่นับถือศาสนายอมรับความเชื่อทางศาสนา โดยการเปิดใจรับฟังและเคารพในมุมมองที่แตกต่าง ควรให้ความสำคัญกับการยอมรับความหลากหลายทางความเชื่อ และหลีกเลี่ยงการแสดงออกที่อาจกดดันหรือทำให้เยาวชนรู้สึกไม่สบายใจ หากมีการพูดคุยเรื่องศาสนา ควรดำเนินการอย่างระมัดระวังด้วยท่าทีที่เป็นกลาง เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และไม่สร้างบรรยากาศที่นำไปสู่ความขัดแย้ง การปฏิสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมสังคมที่เปิดกว้าง และอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการดำรงชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าศาสนาเป็นเรื่องไกลตัว ไม่มีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต พวกเขายึดถือการใช้เหตุผลและคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และอีกส่วนหนึ่งมีแนวคิดทางศาสนามองกว้าง ไม่ยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง โดยพวกเขานำหลักการจากแต่ละศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง นอกจากนี้พวกเขายังให้คุณค่ากับการประสบความสำเร็จในอาชีพที่ต้องการ เพราะเชื่อว่าสามารถนำมาซึ่ง การยอมรับและทรัพย์สิน ซึ่งนำไปสู่อิสรภาพ ความมั่นคง ความสุข รวมถึงความสามารถในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น และพวกเขายังเห็นว่าศาสนาอาจเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่นำไปสู่การแบ่งแยกทางสังคมและความขัดแย้งได้

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมองว่าศาสนาไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน พวกเขาเชื่อว่าศาสนาไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาชีวิตได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสมในยุคปัจจุบัน บางกลุ่มมองว่าแนวคิดทางศาสนามีความเกี่ยวข้องกับความมั่งคั่งและการยึดติดกับสิ่งที่ไม่ใช่หลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน พวกเขาจึงหันไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิดและคุณธรรมที่เป็นสากลมากขึ้น โดยการใช้เหตุผล การศึกษาทางวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ไม่พึ่งพิงอำนาจศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดณพิชญ์ ญาณวิโร (ลาภอิมทอง) (2564) กล่าวว่าไว้ว่า แนวคิดศาสนาเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของวิทยาการในปัจจุบัน ทำให้สังคมปัจจุบันไม่เห็นคุณค่าของศาสนา เพราะ ศาสนาไม่ช่วยให้ชีวิตมีความสุขสมบูรณ์ สำหรับเหตุผลของการไม่นับถือศาสนา พบว่ากลุ่มคนเหล่านี้ปฏิเสธความเชื่อที่นับถือต่อกันมา เพราะความเชื่อดังกล่าวผสมไปด้วยความมั่งคั่งเรื่องเทพาภิหาริย์ การบูชาอ้อนวอน จนทำให้คนเหล่านี้หมดความเชื่อมั่นต่อหลักการและคำสอนทางศาสนา คนเหล่านี้เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองรวมทั้งสติปัญญาสามารถนำพาตนเองให้มีชีวิตที่ดีพ้นจากความทุกข์ได้ นอกจากนี้งานวิจัยของ คริสโตเฟอร์ ซิลเวอร์ และโทมัส

โคลแมน (Silver et al., 2014) พบว่า กลุ่มคนที่ไม่เชื่อในศาสนามีความแตกต่างกันทางภววิทยา ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของทัศนคติและแนวทางในการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา โดยพวกเขา มุ่งเน้นการพัฒนาตนเอง การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และการสร้างคุณค่าทางจิตใจและสังคม

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจาก การประสบความสำเร็จในอาชีพไม่เพียงแต่สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง แต่ยังช่วยเสริมสร้างการยอมรับจากครอบครัวและสังคม นำไปสู่การมีอิสรภาพทางการเงิน เปิดโอกาสให้พวกเขาสามารถทำสิ่งที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายอื่นๆ ในชีวิตได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ยังนำไปสู่ความมั่นคงทางสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสุขและความมั่นคงในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ภาวินี ปฐมวงศ์ และ อภิรัตน์ กังสาดพร (2566) ที่พบว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพในฝันของเยาวชนเจนเนอเรชัน Z ส่วนใหญ่จะมีมุมมองในเรื่องของรายได้หรือค่าตอบแทน เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพและสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน รวมถึงความชอบส่วนตัวของเยาวชน บางคนยังมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขของ วิสุทธิ์ ชันศิริ และปณณรัตน์ พิงคานนท์ (2566) ที่กล่าวไว้ว่าการมีทรัพย์สินโดยสุจริตและการไม่เบียดเบียน การมีอิสระ การประสบความสำเร็จ การมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ การได้ทำงานอดิเรกที่ชอบทำ การมีความสุขสมดูลในการดำเนินชีวิต เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขที่เรียกว่าการมี “ชีวิตที่ดี” ที่ช่วยสร้างภาวะที่สมดุลแก่ร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ภายใต้สภาพแวดล้อมและความต้องการที่แตกต่างของแต่ละบุคคล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ไม่นับถือศาสนา ประกอบด้วย 3 หลัก คือ ครอบครัว การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ในส่วนของครอบครัว การเลี้ยงดูและค่านิยมที่ได้รับจากครอบครัวมีผลต่อทัศนคติทางศาสนา การศึกษาเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้พวกเขามีมุมมองที่เปิดกว้าง ขณะที่อิทธิพลจากเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สามารถทำให้เยาวชนห่างไกลจากศาสนาและไม่เห็นความสำคัญของศาสนาในชีวิตประจำวัน ทั้งหมดนี้ทำให้เยาวชนเลือกที่จะไม่นับถือศาสนาและใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

ครอบครัวมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อความเชื่อของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมแรกที่เยาวชนเติบโตขึ้นมา ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาได้รับการหล่อหลอมแนวคิด ค่านิยม และทัศนคติ ตั้งแต่วัยเด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองมักเป็นแบบอย่างสำคัญ ทั้งในเรื่องความเชื่อ ศีลธรรม และพฤติกรรมทางสังคม นอกจากนี้ บรรยากาศในครอบครัวและการสื่อสารระหว่างสมาชิกยังช่วยเสริมสร้างหรือปรับเปลี่ยนมุมมองของเยาวชนต่อโลกและสังคมรอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มติ ทาเจริญศักดิ์ (2566) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดที่สำคัญ ซึ่งรูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อพัฒนาการทางความคิดของเด็ก โดยการอบรมเลี้ยงดูที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสนทนาจะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีทัศนคติที่สอดคล้องกับครอบครัวและเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ๆ ในขณะที่การเลี้ยงดูที่เข้มงวดและใช้อำนาจในการบังคับให้เชื่อในสิ่งที่ตนคิด ถูกบังคับให้น้อมเอียงไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าในช่วงแรกอาจมีการยอมรับ แต่สุดท้ายวัยรุ่นจะตั้งคำถามและต่อต้านความเชื่อของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางความคิด

การศึกษามีอิทธิพลที่ส่งผลต่อความเชื่อของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้พวกเขาได้รับข้อมูลที่หลากหลาย ผูกตั้งคำถาม และพิจารณาข้อมูลที่แตกต่าง อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เช่น ครู เพื่อน และหลักสูตร ยังมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมแนวคิด ค่านิยม และทัศนคติ ซึ่งส่งผลต่อมุมมองทางความเชื่อของเยาวชน ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุคนธร ปักโคทานัง และคณะ (2567) กล่าวว่า ปัจจัยต่าง ๆ ในสถานศึกษามีผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชีวิตของนักเรียนอย่างชัดเจน

สังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อความเชื่อของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจาก สังคมเต็มไปด้วยความหลากหลายของผู้คน ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมล้วนมีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของเยาวชนทั้งสิ้น โดยจะค่อย ๆ หลอมรวมเข้าไปในพื้นฐานความคิดของเยาวชน และกลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของพวกเขา สภาพแวดล้อมที่เยาวชนอาศัยอยู่ก็อาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อของพวกเขาได้ อาทิ เยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจมีความเชื่อที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างมากกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายน้อยกว่า นอกจากนี้ สื่อต่างๆ รวมไปถึงสื่อสังคมออนไลน์ ก็มีอิทธิพลสำคัญต่อความเชื่อของเยาวชนได้เช่นกัน เยาวชนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารได้อย่างง่ายดาย ทำให้พวกเขามีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการตัดสินใจและความเชื่อของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนรินทร์ รัชดาธนรัชต์ และ ณิรช วงศ์เจริญ (2564) กล่าวว่า สื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชน โดยภาพและเนื้อหาของสื่อมีผลกระทบโดยตรงต่อการแสดงออกเยาวชน นอกจากนี้ ตัวแปรด้านสื่อ สิ่งเร้า การรับรู้ และการเรียนรู้ล้วนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ สื่อเหล่านี้มีบทบาทในการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อการตอบสนองและพฤติกรรมของเยาวชนที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบของสื่อที่ได้รับ และชุดิมาภรณ์ คำชาย (2562) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเยาวชน โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนได้แก่ ความถี่ในการใช้สื่อ ระยะเวลาในการใช้งาน และประเภทของสื่อที่เยาวชนเลือกใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยบุคคลในสังคมตามที่ พระปลัดณัฐฤทธิ์ ไชยสิทธิ์ (ชัยวงศ์) (2566) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดทางความเชื่อเป็นเรื่องของเสรีภาพตามหลักของประชาธิปไตย ปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ประชาชนอยากจะออกจากศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ หรือไม่อยากไปร่วมกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกว่าไม่ได้อะไรจากสิ่งเหล่านั้นทำให้ท้อถอย รวมถึงเกิดจากความผิดหวังกับบุคคลทางศาสนา เช่น เรื่องเสียหายของพระสงฆ์ที่มักพบได้ตามข่าวทั่วไป

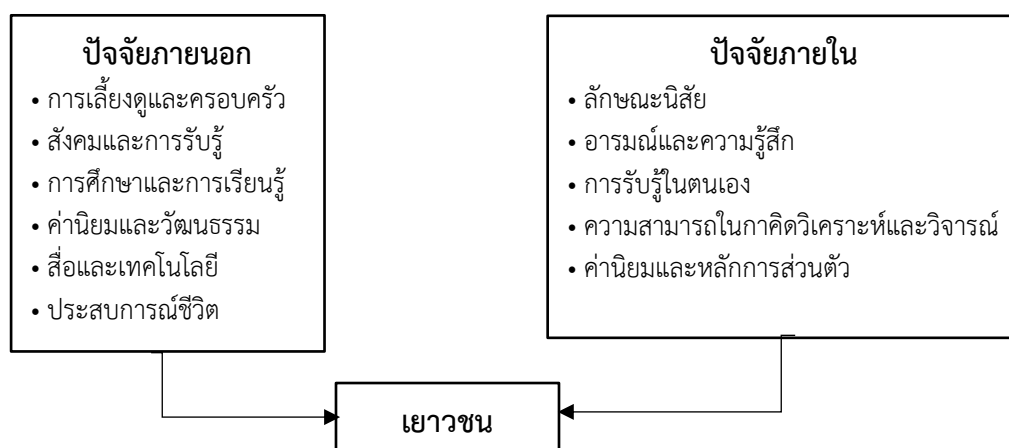
จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า เพื่อเสนอแนวทางการปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ระหว่างเพื่อนหรือผู้ร่วมงาน และระหว่างบุคคลทั่วไปในสังคม มีความสอดคล้องกันและคล้ายเคียงกัน กล่าวคือเน้นในการเปิดใจและยอมรับฟังความคิดที่แตกต่างอย่างเป็นกลางและสุภาพ เน้นเคารพความคิดที่แตกต่างโดยไม่พยายามเปลี่ยนแปลงหรือยึดเยียดความคิดของตนเองให้กับอีกฝ่าย หรืออาจพยายามหลีกเลี่ยงการการโต้แย้งในประเด็นของศาสนา จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

การเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างสุภาพ และหลีกเลี่ยงการยึดเยียดความคิดของตนเอง ช่วยให้ทุกความสัมพันธ์ดำเนินไปอย่างสงบสุข ทั้งนี้เนื่องจาก มนุษย์ทุกคนต้องการความเข้าใจและการยอมรับจากผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทใด หลักพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน เช่น การเคารพซึ่งกันและกัน ความเห็นอกเห็นใจ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ยังคงเป็นกุญแจสำคัญสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การที่คนในครอบครัวควรรับฟังและเข้าใจกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่น ก็ไม่ต่างจากที่เพื่อนร่วมงานต้องอาศัยความร่วมมือและการให้เกียรติกันเพื่อให้การทำงานราบรื่น เช่นเดียวกันกับที่คนในสังคมต้องเปิดใจรับฟังกันเพื่อป้องกันความขัดแย้งและสร้างสังคมที่สงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหายุทธนา นรเชษฐ (ศิริวรรณ) และ จุฬารัตน์ ทองกิน

จันทร (2563) ซึ่งพบว่า หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน เคารพในความแตกต่างของกันและกัน และการมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้ง การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คน องค์กรและส่วนรวมในสังคม โดยคำนึงถึง ความเจริญ และความสงบสุขของส่วนรวมเป็นหลัก และงานวิจัยของ ปราบธนา หลีกภัย (2563) กล่าวว่า การจัดการความขัดแย้งในสังคมที่มีความแตกต่าง จำเป็นต้องใช้วิธีการที่สร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถหาจุดสมดุลร่วมกันได้ โดยการรับฟังข้อขัดแย้งจากทุกฝ่ายและพยายามหาทางออกที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ ซึ่งการใช้วิธีนี้ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบและสันติวิธี นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการเผชิญหน้าและไกล่เกลี่ยเมื่อจำเป็น เพื่อแก้ไขความขัดแย้งให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่ายในสังคมที่หลากหลายและมีความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในงานวิจัยของ วารุณี มงคลฤดี และ พระครูบรรชิตวัฒน์ (2567) กล่าวว่า ชุมชนที่ได้นำหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาใช้ในประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกัน จะส่งผลให้สมาชิกในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน และงานวิจัยของ สุรางค์รักษ์ ต้นทา (2561) กล่าวว่า เหตุปัจจัยของความขัดแย้งส่วนใหญ่เกิดจาก “มโนกรรม” หรือความคิดภายในจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อการกระทำทั้งกายและวาจา โดยเฉพาะ “ทิฐิ” หรือความเห็น และทัศนคติที่แตกต่างกัน ในพุทธศาสนา ทิฐิที่มีมากถึง 62 ประเภท ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจ การหลุดพ้นจากมิจฉาทิฐิและความขัดแย้งนั้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาทัศนคติที่ถูกต้อง หรือที่เรียกว่า “สัมมาทิฐิ” ซึ่งจะช่วยให้เราเห็นและเข้าใจความจริงของสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง การฝึกปฏิบัติ “ไตรสิกขา” ซึ่งประกอบไปด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา รวมถึงการฝึก “โยนิโสมนสิการ” หรือการคิดอย่างมีสติและรอบคอบ จะช่วยให้ปัญญาเกิดขึ้นอย่างแท้จริง เมื่อปัญญาเกิดขึ้น มิจฉาทิฐิจะถูกทำลายไป ความขัดแย้งจะค่อย ๆ ลดลง และเราจะสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเข้าใจกันมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเยาวชนที่ไม่นับถือศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่าแนวคิดและความเชื่อของเยาวชนเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง ทั้งนี้ เยาวชนถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจำแนกปัจจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อของเยาวชน

1. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความเชื่อไม่นับถือศาสนาในเยาวชน

1.1. การเลี้ยงดูและครอบครัว – รูปแบบการเลี้ยงดูและทัศนคติของครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงต่อการหล่อหลอมระบบความเชื่อของเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงวัยต้นของชีวิต การเลี้ยงดูแบบเปิดกว้างที่ส่งเสริมให้เยาวชนคิดวิเคราะห์ มักเอื้อต่อการตั้งคำถามเกี่ยวกับศาสนา ขณะที่การเลี้ยงดูที่ขาดการปลูกฝังหรือสื่อสารเรื่องศาสนาอย่างมีเหตุผล อาจทำให้เยาวชนเกิดความหวั่นเกรงและไม่นับถือศาสนาในที่สุด

1.2. สังคมและการรับรู้ – บริบททางสังคมมีบทบาทที่สำคัญต่อรูปแบบแนวคิดและทัศนคติของเยาวชนต่อศาสนา โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดที่เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการตั้งคำถามทางศาสนา หากเยาวชนอยู่ในกลุ่มที่ไม่นับถือศาสนา หรืออยู่ในชุมชนที่เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางความเชื่อ ย่อมมีแนวโน้มที่จะเกิดการพิจารณาหรือทบทวนความเชื่อเดิมมากขึ้น

1.3. การศึกษาและการเรียนรู้ – สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและเนื้อหาที่เยาวชนได้รับจากทั้งในและนอกห้องเรียน มีบทบาทในการหล่อหลอมทัศนคติต่อศาสนาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในระบบการศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์และเหตุผล เช่น การเรียนรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์ ปรัชญา หรือประวัติศาสตร์ อาจกระตุ้นให้เยาวชนตั้งคำถาม ทบทวน หรือแม้แต่ลดความเชื่อมโยงกับศาสนาเดิม การศึกษาในลักษณะนี้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งอาจนำไปสู่การตีความศาสนาใหม่

1.4. ค่านิยมและวัฒนธรรม – การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะแนวคิดที่เน้นเสรีภาพส่วนบุคคล ความเท่าเทียม และการยอมรับความหลากหลายทางความเชื่อ ส่งผลให้บทบาทของศาสนาในชีวิตประจำวันของเยาวชนลดลง วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปิดกว้างต่อแนวคิดแบบไม่ยึดติดกับกรอบความเชื่อดั้งเดิม อาจทำให้เยาวชนรู้สึกว่าการเป็นศาสนิกชนไม่จำเป็นต่อการนิยามตัวตนหรือการใช้ชีวิต โดยเฉพาะในประเด็นที่ศาสนาอาจมีข้อจำกัด เช่น ความเท่าเทียมทางเพศ หรือความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น

1.5. สื่อและเทคโนโลยี – การเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างอิสระ ส่งผลให้เยาวชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาในหลากหลายมุมมอง ทั้งเชิงบวกและเชิงวิพากษ์ โดยเฉพาะสื่อที่ส่งเสริมแนวคิดเสรีนิยม ที่ไม่ยึดติดกับศาสนา เช่น บทความ พอดแคสต์ หรือเนื้อหาในโซเชียลมีเดีย ล้วนมีอิทธิพลต่อการตั้งคำถามและการทบทวนความเชื่อเดิมของเยาวชน และอาจนำไปสู่การไม่ยึดถือศาสนาของเยาวชน

1.6. ประสบการณ์ชีวิต – ประสบการณ์ส่วนตัวของเยาวชน โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่สร้างความเจ็บปวดหรือความผิดหวัง อาจกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามต่อศาสนา นอกจากนี้ การเผชิญกับการใช้ศาสนาในทางที่ผิด เช่น การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว อาจทำให้เยาวชนเกิดความสงสัยในความเหมาะสมของหลักคำสอน และเลือกที่จะไม่ยึดถือศาสนาในที่สุด ประสบการณ์ชีวิตจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมทัศนคติและความเชื่อของเยาวชนในระยะยาว

2. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความเชื่อไม่นับถือศาสนาในเยาวชน

2.1. ลักษณะนิสัย – ลักษณะนิสัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและทัศนคติทางศาสนาของเยาวชน บุคลิกภาพที่มีความชอบตั้งคำถามหรือความต้องการอิสระมักทำให้เยาวชนไม่ยึดติดกับระบบความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมา เช่น เด็กที่มีนิสัยรักความยุติธรรมอาจตั้งคำถามหรือไม่ยอมรับหลักการที่กดขี่สิทธิของเพศหญิงในบางศาสนา นอกจากนี้ บุคลิกภาพที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และการพิจารณามุมมองใหม่ อาจทำให้เยาวชนเลือกที่จะหันไปสนใจแนวทางความเชื่ออื่น ๆ หรือแม้แต่ไม่ยึดถือศาสนาก็ได้

2.2. อารมณ์และความรู้สึก – อารมณ์และความรู้สึกมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจและการรับรู้ของเยาวชน โดยเฉพาะในเรื่องของศาสนา สภาวะอารมณ์เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล หรือความรู้สึกภูมิใจในตนเอง อาจทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกผูกพันหรือห่างเหินจากศาสนา ความรู้สึกผิดหรือกลัวที่มาร่วมกับ

ผู้อื่น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อมุมมองนี้ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาที่เปิดกว้าง การเข้าถึงข้อมูลหลากหลาย และอิทธิพลจากเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ยืดหยุ่นทางความเชื่อ วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมคือ เปิดใจรับฟังและเคารพความหลากหลายของความเชื่อ เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่บังคับให้เชื่อในสิ่งที่ไม่ยอมรับ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2560). *บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่*. สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. <https://chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D17Jan2022133138.pdf>
- ชุติมาภรณ์ คำชาย. (2562). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการบริหารสังคม*, 27(2), 194-227. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swjournal/article/view/225816>
- ทัศนมินทร์ รัชดาธนรัชต์ และณิรุษ วงศ์เจริญ. (2564). อิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(2), 199-210. <https://thaidj.org/index.php/JHS/article/view/10003>
- ปรารธนา หลีกภัย. (2563). การจัดการความขัดแย้งของพนักงานองค์กรในจังหวัดตรัง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(2), 74-88. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/239940>
- พระครูปลัดณพิชญ์ ญาณวิโร (ลาภอิมทอง). (2564). *การศึกษาวิเคราะห์เหตุผลของการไม่นับถือศาสนา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. MCU Digital Collections. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/2547>
- พระปลัดณัฐฤทธิ์ ไชยสิทธิ์ (ชัยวงศ์). (2566). การเลือกนับถือหรือไม่นับถือศาสนา: กรณีศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 529-538. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/255578>
- พระมหาพุทธนา นรชฎา (ศิริวรรณ) และจุฑารัตน์ ทองกินจันทร์. (2563). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬาราชการ*, 7(1), 102-118. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/166929>
- ภาวินี นิมปฐมวงศ์ และอภิรัตน์ กังสดาพร. (2566). อาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 29(4), 71-82. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/article/view/2398>
- มติ ทาเจริญศักดิ์. (2566). การเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างบิดามารดาและวัยรุ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการความคิดทางการเมืองและแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในครอบครัว. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 29(1), 39-57.
- วารุณี มงคลฤดี และพระครูบวรชัยวัฒน์. (2567). ศึกษาการพัฒนาชุมชนด้วยหลักพรหมวิหารธรรมของผู้นำชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารปัญญา*, 31(2), 100-108. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/276174>
- วิสุทธิ์ ชันศิริ และปณณรัตน์ พิงคานนท์. (2566). ความสุขแห่งตน. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(3), 325-342. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/271360>

- สุคนธร ปักโคทานัง, ฐิยาพร กันตารณวัฒน์, ปรียาภรณ์ ตั้งคุณนันต์, และขวัญธิศศรา อภิสุขสกุล. (2567). ปัจจัยด้านสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 18(2), 134-155. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JOEMSU/article/view/3752>
- สุรางค์รักษ์ ตันทา. (2561). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาการขัดแย้งทางความคิดตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสาร มมร ล้านนาวิชาการ*, 7(1), 57-66. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal/article/view/146291>
- International Social Survey. (2008). *ISSP 2008 "Religion III"*. GESIS. <https://www.gesis.org/en/issp/data-and-documentation/religion/2008>
- Pew Research Center. (2022, 27 October). *Religion in public life*. <https://www.pewresearch.org/religion/2022/10/27/religion-in-public-life>
- Russell, B. (1927). *Why I Am Not a Christian*. Watts & Co.
- Silver, C., Coleman III, T. J., Hood, R. W., & Holcombe, J. M. (2014). The six types of nonbelief: a qualitative and quantitative study of type and narrative. *Mental Health, Religion & Culture*, 17(10), 990-1001. <http://dx.doi.org/10.1080/13674676.2014.987743>